

lui Hamsun este materialistă, o societate mult prea tânără pentru a se putea mândri cu o istorie, cu literatură și cu artă de calitate, obligându-i pe noii imigranți să renunțe la fosta cultură, pentru a-și putea găsi de lucru.

Spre deosebire de perspectivele anterioare, capitolul cinci prezintă perspectiva sensibilă și feminină a Anișoarei Stan și dorința ei de a promova tradițiile românești în America. Anișoara se remarcă și chiar este apreciată de către regina Maria, cu care se întâlnește, și care îi inspiră dorința de a pleca în America, atât din motive financiare, cât și pentru evidențierea valorilor românești în *Lumea Nouă*.

După concluzia ce leagă toate punctele prezentate anterior, în Anexă, Ioana-Andreea Mureșan surprinde printr-un interviu luat lui Edvard Hoem, cunoscut scriitor norvegian, prezentându-i perspectiva într-un cadru familiar, acesta răspunzând întrebărilor bine-adresate ale acesteia.

Reliefând drama emigranților care se vedeau ruși de rădăcinile lor culturale și, în același timp, nu îndeajuns adaptați la noua societate încât să aibă o reală apartenență, Ioana-Andreea Mureșan reușește să îmbine aspectul empiric cu cel al sufletului, imprimând o notă sentimentală și nostalgică volumului său. Autoarea se evidențiază printr-o riguroasă organizare a ideilor, o prezentare exhaustivă a factorilor implicați în migrație, folosindu-se de vastele sale cunoștințe rezultate în urma familiarizării sale cu tema cărții. Mitologia, sociologia, istoria și psihologia sunt utilizate de autoare, pentru a ne oferi o imagine cât mai clară a ce a însemnat pentru norvegienii și românii plecați în America să își redefină identitatea. Ceea ce pe mine m-a impresionat în mod deosebit au fost poveștile adevărate despre truda și durerea imigranților, dar și speranța și optimismul lor care i-a făcut să meargă mai departe și să își îndeplinească visul. De la imigrantul care se ascunde pentru a plânge ca un copil când nu se mai vede țărmașul Norvegiei, până la deziluziile și dezamăgirea lui Hamsun, și până la sensibilitatea Anișoarei Stan, poveștile se țes asemenea ramurilor copacului vieții, adăugând culoare și vitalitate orizonturilor noi, care așteaptă să fie descoperite. Aflăm cu surprindere cum imigrația a stimulat alfabetizarea, cei plecați departe având un motiv foarte întemeiat să învețe să scrie și să citească – să păstreze legătura cu cei dragi, rămași acasă. Acest volum surprinde – dar nu într-un mod care te copleșește, ci este o lectură care atât fascinează, cât și învăluie într-un sentiment de familiaritate, pentru că, până la urmă, toți ne dorim să aparținem unei comunități, iar asta nu s-a schimbat de-a lungul veacurilor.

Indiferent dacă cititorul este interesat în mod deosebit de cultura norvegiană și de tema imigrației sau nu, acest volum oferă o lectură plăcută și îl lasă cu un gust dulce-amăru de melancolie pentru zburcunul generațiilor ce și-au sacrificat tinerețea pentru a clădi un viitor mai bun pentru urmașii lor.

Alexandra-Mirela Simedrea

DOI: 10.59277/AIIGB/2024.63.31

Dan-Victor TRUFAȘ, *Profilul și imaginea rromilor în mentalul colectiv hunedorean 1918–1989*, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2022, 576 p.

De remarcat, în primul rând, dimensiunile impresionante ale lucrării, pentru că nu pot fi trecute cu vederea cele peste șase sute de pagini ale ei, bibliografia abundentă și cele 903 dosare arhivistice explorate, însumând un total de circa 110.000 de file trecute în revistă. Desigur, cantitatea surselor unei lucrări nu reflectă neapărat și calitatea ei, dar, fără îndoială, este extrem de sugestivă pentru relevarea uriașului efort pe care autorul l-a depus. Putem deci bănuși, aproape de hotarul certitudinii, că lucrarea de față continuă, în fapt, un interes mai vechi al autorului pentru subiectul pe care l-a finalizat cu succes, în cele din urmă, prin această carte.

De ce cu succes? Vom motiva, în cele ce urmează, punctând doar câteva opinii cu însușiri de evidențe. În primul rând, ni s-a impus consistența teoretică a lucrării, care depășește coplesitor anvergura necesară a unui studiu de caz, în speță cel al imaginii și profilului romilor hunedoreni, așa cum se decopertează ele în cele șapte decenii încadrate de prima conflagrație mondială și căderea regimului totalitar. Partea tezei referitoare la preocupările privind istoria romilor în spațiul european și național, cu largi trimeri și la literatura nord-americană de profil, la istoricul interesului și cercetărilor legate de un atare subiect, la istoriografia problematicii, care excedează în realitate depozitul scrisului istoric în beneficiul altor științe sociale, cu precădere sociologia, etnologia sau etnografia și, nu în ultimul rând, psihologia, mai cu seamă cea colectivă, ar putea constitui oricând un suport teoretic cu valabilitate și valoare extinsă, operabil chiar și în cazul unei eventuale sinteze de istorie a romilor europeni de la origini până la contemporaneitate. Nu e deci de mirare că, în construcția lucrării, intrarea în subiectul propriu-zis, în studiul de caz supus analizei, se petrece relativ târziu, undeva în jurul primei sute de pagini, ceea ce, în cazul unui text de o notabilă extindere, precum cel din carte, nu dăunează deloc echilibrului cercetării.

Meritorie ni se pare a fi și varietatea instituțională a surselor arhivistice, în majoritate, bineînțeles, regionale și locale, dar defrișate pe toată suprafața lor (ne referim aici la arhive administrative (Prefectură, primării, sfaturi populare, preturi de plasă), ale unor instituții de forță (Poliție, Jandarmerie, comisariate), ale unor instituții ecleziastice (protopopiate și parohii ortodoxe, greco-catolice și reformate), documente școlare etc., peste care se suprapun, în cel mai inspirat și logic mod, surse de presă și, nu în ultimul rând, informații consistente din arealul istoriei orale, culese cu toată prudența și rezerva necesară în cazul utilizării unui instrumentar de acest gen.

Clădită pe o temelie bibliografică puternică și, așa cum am mai subliniat, sprijinită de piloni teoretici la fel de solizi, structura informațională a lucrării alimentează cu un excelent randament demonstrația autorului și acribia ei științifică. La curent cu cercetările recente din domeniul imagologiei/istoriei imaginarului și mentalităților, autorul operează corect cu termenii și conceptele, acordându-le o atenție sporită. Relatându-ne despre profil, imagine, identitate socială, culturală și acțională, alteritate/alteri, mental public, mental de fond și multe altele, autorul își selectează clar conceptele și le conferă funcționalitatea analitică necesară.

La fel de clară și încărcată de sens este și etalarea metodologiei, de la general spre particular, pe căi inductive, deductive, calitative și cantitative, comparative, descriptive, explicative, filologico-lexicale etc. și prin forarea hermeneuticii documentelor sau prin microanaliza textelor. Coordonatele investigației sale sunt mai mereu duale, atât în subiect cât și în metodă (profil și imagine, judecată și prejudecată, cunoaștere și deducție, identitate și alteritate, autorități și cetățeni, pozitivism și analitic, alteri oficiali și alteri de fond), iar această perspectivă bivalentă se păstrează pe întinderea întregii narațiuni.

Câteva cuvinte și despre multi- și interdisciplinaritatea cercetării de față. Fără a exagera câtuși de puțin, pe parcursul lecturii ni s-a conturat impresia, care s-a și consolidat pe măsura parcurgerii textului, că analiza s-ar putea încadra fără probleme deosebite în câmpul cerințelor unei cercetări sociologice. Deseori, în ceea ce autorul denușește generic istoriografie, el încadrează o cantitate apreciabilă de literatură sociologică referitoare la subiect, așa încât istoria se cantonează cu deosebire în modul cronologic de relatare și în periodizarea unui cadru cu mare încărcătură sociologică. Această constatare nu este însă în detrimentul valoric al lucrării, ci mai curând în beneficiul științific al ei.

Știm cu toții că în zilele noastre nu mai există istorie pură și că știința istorică și-a pierdut poziția suverană în ierarhia disciplinelor socio-umane, devenind, așa cum e și firesc, doar o parteneră a lor. Suntem de asemenea conștienți, așa cum ne subliniază și autorul, că trecutul romilor, lipsiți de tot ceea ce presupune o organizare statală, gravitează cu deosebire în jurul istoriei sociale, singura în măsură, prin consistența ei, să le jaloneze devenirea. Romii nu figurează în galeria marilor actori ai trecutului (state, personalități, culturi, politică, războaie, economie, clase antagonice), ci sunt parte a istoriei mascate, ca să-i spunem așa, un interes relativ recent al postmodernismului. Din acest motiv, schițarea profilului lor, ca și a altor actori secundari ascunși de cortina discursurilor istoriografice tradiționale devine o misiune imposibilă fără instrumentarele sociologiei, statisticii, filologiei,

antropologiei, psihologiei, etnologiei și etnografiei, asta ca să enumerăm doar câteva dintre disciplinele de care istoria are nevoie neapărată pentru a le reconstitui, în termeni de onestitate, evoluția, așa sinuoasă și umbrată cum a fost ea. Ca atare, această puternică tentă sociologică a lucrării se transformă într-o calitate incontestabilă a ei, pe care se cuvine să o marcăm în evaluarea noastră, cu rezerva corectării confuziei dintre istorie (fapt istoric) și istoriografie, pe alocuri sesizabilă în narațiune.

Am mai avea de asemenea o observație. În dezbateră raportului profil-imagini, ni se definește corect profilul ca fiind perspectiva reală, obiectivă asupra subiectului, iar autorul pare a fi convins că, printr-o metodologie corectă și prin exploatarea bine cumpănită a surselor, acest profil se poate reconstitui în deplinătatea sa. În ceea ce privește o atare optică, ne exprimăm anumite rezerve, deoarece ea subestimează oarecum puterea prejudecăților și tradițiilor, forța imaginarului în a modifica realitatea și chiar subiectivitatea investigatorului, care, în doze mai mari sau mai mici, este prezentă în orice analiză istorică, ținând cont de faptul că nici un istoric nu se poate în totalitate debarasa de perspectivele, curentele științifice și ideologiile epocii sale.

Credem, ca și postmoderniștii, că așa după cum adevărul istoric nu poate fi niciodată pe deplin atins și discursul deseori construiește realitatea, nici profilul nu poate cu totul restaurat, pentru că imaginarul îl influențează în permanență. Raportul dintre adevăr și discurs este, în fapt, similar celui dintre profil și imaginar, așa încât, în acest punct, moderația și prudența se impun de la sine.

După primele trei capitole pe care le-am numi teoretice, bine redactate, limpezi și bogate în informații de dată recentă cu pricepere trecute în revistă și încadrate, se succed două capitole care se referă la imaginea actuală a romilor, la modul în care statutul lor a fost cuantificat în studiile istorice și sociologice contemporane și ultracontemporane și în media, la stereotipurile negative pe care le-au generat, dar și la însușirile lor îndeobște recunoscute, la chestiunile legate de auto- și heteroidentificarea lor, la problematica aculturației, de mare importanță în ceea ce-i privește, a integrării și izolării, a marginalizării, (care se va mai relua pe parcursul cărții), la onomastica lor și la importanța ei în cadrul cercetării, la îndeletnicirile lor, la statutul lor social, la neamuri și la relevanța endogamiei, la elitele lor ocupaționale și la multe alte aspecte de mare interes pentru dinamica lor în arealul social în perioada analizată.

O parte foarte bine elaborată în cadrul lucrării e reprezentată de paginile capitolului al șaselea, care surprinde în parametri optimi ambientul mental din regiunea hunedoreană (și nu numai de aici, pentru că multe din cele ce autorul le relevă sunt valabile pentru întregul spațiu ardelean și chiar la nivel național). E vorba, cu alte cuvinte de creuzetul în care s-a forjat profilul și imaginea romilor din zonă și, deși acest segment al lucrării reprezintă doar o încadrare a temei, o relaționare indirectă cu subiectul, este din multe puncte de vedere mai sugestiv chiar decât capitolele care sunt dedicate în mod nemijlocit romilor. Pentru a desluși angrenajul mentalului public, autorul își fixează câțiva alteri, minoritari după 1918, precum romii, dar importanți emițători și receptori de imagini. E vorba de germani, evrei, unguri și sectanți, a căror imagine este în continuă mișcare și este urmărită atât din unghiul percepției autorității în ceea ce-i privește, cât și din perspectiva imaginii pe care cetățenii (cum scrie autorul) și-au format-o în legătură cu ei. Observăm, pe o atare cale, o mișcare permanentă a imaginii alterilor în funcție de conjuncturile istorice, schimbări spectaculoase de poziții în funcție de diversele epoci și de încărcăturile lor politice și putem înțelege mai bine, raportându-ne la acești alteri, parcursul construcției identitare românești, rolul și logica propagandei politico-naționale, valorile sau virtuțile pe care majoritarii și le-au promovat și rațiunile pentru care ele s-au modificat mai mereu. Desigur la acești alteri principali, candidatul a adăugat și alții, mai cu seamă politici (comuniștii, legionarii, antisemiții), sesizând că mai poți fi operați, după nevoie, o multitudine de alteri sociali, derivați din diverse contraste, precum mase-intelectuali, rural-urban, săraci-bogați. Cu alte cuvinte, câte identități, atâtea alterități, așa încât istoria imaginarului are capacități nelimitate de a pătrunde în profunzime și de a-și nuanța subiectele.

Tabelul de la finele capitolului al șaselea, care ne cuantifică imaginea autorităților asupra alterilor prin cantitatea discriminărilor aplicate și optica populației asupra lor prin numărul conflictelor avute cu ei, este cam ceea ce am așteptat de la un bun istoric cu aplecare înspre

imagologie și studiul mentalităților. Concis, metodic și ordonat, într-un areal de cercetare mai puțin supus rigorilor și ostil statisticilor și abordărilor schematizate.

Observăm, astfel, că de abia după aproape 300 de pagini redactate se ajunge cu adevărat la problematica profilului și imaginii romilor din Hunedoara în perioada 1918–1989 și asta spune multe nu doar despre dimensiunile lucrării, ci și despre intensitatea și meticulozitatea efortului pe care autorul l-a depus de-a lungul demersului său. Ca în capitolele anterioare, și aici regăsim metode și instrumentare sociologice de cercetare și depistăm aceeași apetență a autorului pentru conturarea unui cadru socio-politic, economic și mintal care să definească cât mai detaliat percepția populației asupra romilor. E vorba de chestiuni precum educația, școlarizarea cu accent pe alfabetizare, asistență socială, diferențe specifice între generații și epoci, centru și periferie, marginalitate și marginalizare, morală și moravuri și mulți alți senzori principali sau de detaliu care conturează, în măsura posibilului, profilul și imaginea romului hunedorean, precum și căile de relaționare de care dispune în raport cu societatea: integrare, izolare, aculturație etc. Celelalte capitole până la al VIII-lea, capitolul conclusiv, final, rămân la fel de interesante, încărcate de valențele inter- și multidisciplinarității, dar, paradoxal, nu ne schimbă spectaculos optica asupra subiectului, așa cum ne este el cunoscut din istorie și din dezbaterile actuale, nu puțin.

Remus Câmpeanu

 <https://orcid.org/0009-0006-2880-1864>

DOI: 10.59277/AIIGB/2024.63.32

Alexandra HOMOLAR, *The uncertainty doctrine: Narrative politics and US hard power after Cold War*, New York, Cambridge University Press, 2023, 243 p.

The uncertainty doctrine is research about how the uncertainty of the international system connects United States security policy with contemporary strategic planning. The work is a political study that analyses interlink between security traditions and the resilience of United States security interests from the last period of the Cold War to today. By exploring this subject, the author frames the subject in the intense bargaining processes that exist behind the public scenes within the defense establishment. This fact makes the contribution of the work part of the new wave of international relations interest that aims to blend security studies with political perspectives.

In the policy studies of the United States, the post-Cold War era is often perceived as a period of missed and gained opportunities, with proportional consequences that can be felt even today. From this point of view, the Homolars challenge the conventional approach to the history of the United States resilience as a fact prescribed by those outside its control. The work emphasizes empirically how the allowance of peace for the United States was submitted by the narrative contests over the new meaning of security in the global world order. Trying to understand the ontology significance in the national security framework, Alexandra Homolar applies it to demonstrate that political agents have the capacity to transform their discursive and reorganization into a response to systemic shocks. In the more particular case of the United States, narrative politics does not always matter in defense policy. This situation is used by the author to establish the decisive stage, which grants that a strategic point prevails over alternatives. In the research on the subject, this idea is extended in security policy emerged into strategic visions and military planning. In this part, the author argues that despite permissive conditions, political and security agents are able to cooperate and ensure a security strategy at the national level that remains stable enough to support national interests.

The analytical perspective from the book is about the ways in which the world does not change. An affirmation of realism exists in international affairs instead of ploughshares, which sustain that after “the end of history,” it is quite possible to materialize. To give a sense to this recognition,